

A NYELVI ÉS ÉRZELMI ASSZIMILÁCIÓ FELTÉTELEINEK VIZSGÁLATA.

Előadásomnak címe: „A nyelvi és érzelmi asszimiláció feltételeinek vizsgálata.“ Ez azonban nem azt teszi, hogy tárgya is az asszimiláció feltételeinek megállapítása lenne, vagy meg akarnám állapítani, hogy foly le és minő törvényektől meghatározottan? — Egyszerűen, csak rá akarok mutatni, hogy miért kell a szociológusnak foglalkoznia azzal, hogy miként és minő törvények szerint foly le ez az asszimiláció? Azt is előrebozsátom, hogy vizsgálatát nem tisztán tudományos elméleti szempontból tartom fontosnak, hanem inkább nemzeti érdekből.

E társadalmi jelenség tudományos vizsgálata életbevágó fontosságú volt az integer Magyarországon is, de többszörösen fontosabb a Trianon által csonkává tett Magyarországon. A Trianon előtti Magyarországon nagyon sokat beszéltünk idegen ajkú honfitársaink nyelvi és érzelmi asszimilálódásáról; sőt a magyarosítás bizonyos fokig a társadalmi akciók és a kulturális politika egyik megvalósítandó programmpontját alkotta. Rávonatkozóan bizonyos elméleteket is állítottunk fel, amelyek inkább retorikai hangzottsággal tűntek ki, mint tudományos értékükkel.

A Trianon előtti Magyarországon hiba volt e társadalmi jelenség tudományos vizsgálatának elhanyagolása, de miután inkább a nemzeti élet nyereségszámlájának szempontjából volt fontos, nem járt annyi kárral és veszedelemmel, mint járna, ha most hanyagolnók el. A trianoni béke a magyar állam területének kétharmadával egyetemben elszakította a magyar nemzeti testnek egy harmadát is. Ennek következtében jogosulttá lett az az aggodalom: vájjon a magyar etnikumnak ez egy harmada nem fog-e új állam jogi helyzetében az idegen többségű állam összes politikai, kulturális és gazdasági hatalmának nyomása alatt rövidebb vagy hosszabb idő múlva áldozatául esni annak a nyelvi és érzelmi asszimilációnak,

amelytől mi annak idején idegen ajkú és nemzetiségű honfitársainkra vonatkozóan nemzeti megerősödésünket vártuk és reméltünk?

Ha figyelmét és érdeklődését sikerülne a nyelvi és érzelmi asszimiláció feltételei vizsgálatának fontos és érdemes voltára felhívni Társaságunk fiatalabb tagjainak, kiknek a szociológiai vizsgálódás tudományos módszereihez több érzékük van s akik jártasabbak is abban, mint mi öregek, valóban jutalmazottnak érezném magamat.

*

Pilgrim passauai püspök a pogány magyaroknak megtérése érdekében VII. Benedek pápához írt emlékiratában arról tudósít, hogy a magyarok szíve is megnyílt a keresztény vallás igéinek befogadására és a közöttök lakó keresztények, *kik a nép többségét alkotják* s oda a világ minden részéből fogolyként hurcoltattak, most már minden félelem nélkül tartják gyermekeiket a keresztvíz alá. E tudósításból kitűnik, hogy Magyarország Géza vezér idejében olyan nemzetisége állam volt, melyben az államalkotó magyar faj kisebbségben volt az ország idegen nemzetiségű, akkor még nem polgáraival, hanem rabszolgáival szemben.

Ez idegen ethnikai többség a kereszténység felvételének ideje alatt Szent István kormányzó rendszerének megfelelően még növekedett a német földről bevándorolt lovagokkal és a kíséretüket alkotó német vitézekkel, akik az ország kormányzásában a szintén idegen származású keresztény főpapokkal egyetemben irányadó szerepet játszottak. Szent István esztergomi udvarában a német nyelv majdnem otthonosabb volt, mint a magyar. A pogány magyar nemzeti visszahatás hősei Wasserburg bevándorolt grófjának, Vecelinnek, a német Hunt és Pázmán nemzetség tagjainak kardcsapásai alatt hullanak el. E bevándorolt idegen lovagok második, harmadik nemzedékükben teljesen elmagyarosodva, előkelő magyar családok alapítói lesznek.

Ez az asszimilációs folyamat ismétlődik az egész középkoron keresztül, sőt folytatódik egész napjainkig. A felvetett kérdés szempontjából megállapítható tény a következő: az ekkori magyar előkelő társadalmi réteg, bár ki volt téve a keresztény vallás felvétele következtében a legerősebb műveltségi, vallásos és nyelvi idegen tömeghatásnak, nemcsak nem veszítette el nyelvét és nemzeti ön-

tudatát, hanem ellenkezően, magyarrá tette ezt a közötté s az ő hátrányára politikailag és társadalmilag irányadóvá lett réteget. Összefüggésben van e jelenség az akkori magyar állam ama politikai szervezetével, amely annak magyar jellegét és önállóságát intézményesen biztosította. Ez idegen lovagok és vitézek politikai értelemben tagjaivá lettek a magyar nemzetet alkotó nemességnek s abba beleilleszkedve, magokévá tették annak minden külső és belső jellemvonását. Ekként jelentkezett mindjárt történetünk első századaiban a magyar nemességnek, mint politikai és társadalmi intézménynek nagy nemzetalkotó ereje és hatása.

Szent István idejétől kezdve van egy másik, a későbbi századokban tömegére is nagyobb bevándorlás: az idegen városi elemnek: az iparosoknak és kereskedőknek bevándorlása. Ezek nem magyarosodnak el gyorsan, mint a bevándorolt előkelőségek. Századokon át megmaradnak a magok nyelvi, sőt érzelmi idegenségökben. Ennek oka az, hogy nem illeszkedhetnek be azonnal a magyar nemzeti társadalom valamelyik olyan rétegébe, mint a lovagok a magyar nemességbe. Zárt egységben külön életet élnek a legtöbb esetben a magokkal hozott jogszokásaik és gazdasági szervezetök keretének védelme alatt, amely általában lehetetlenné teszi, hogy közéjük magyarok, főleg a nemesség tagjai is letelepedhessenek.

Sokkal nagyobb a nyelvi és érzésszerű asszimilálódás a régi rabszolgák utódainak, a parasztoknak soraiban. Ezeknek egyik része a nemesség tagjainál személyes szolgálatot teljesített, s így bőséges alkalma volt urainak és magyar szolgatársainak nyelvét és szokásait eltanulni. Csak ott nem haladt előre az asszimilálódás folyamata, ahol zárt tömegben élnek ezek az idegen ajkúak. Az akkori települési viszonyok következtében az ilyen zárt tömegek nem igen fordulnak elő nagyobb számban. A síkságokon és a nagyobb folyóvölgyekben pedig legfőleg is csak kivételesen. Ez a körülmény adja kezünkbe annak megértéséhez a kulcsot, hogy az eredetileg nem nagy számú közrendű magyarság nemcsak nem olvadt belé a vele együtt lakó és eredetileg többségben levő idegen fajú parasztságba, hanem azt meg is magyarosítja.

A jelzett hármas asszimilálódási folyamat a magyar nemzet Mohács előtti történetében világosan kimutatható. Az erre vonatkozó adatok sokkal nagyobb számúak, mint ahogyan azok a történetíróink gondolják, kik ilyen szempontból sohasem vizsgálták középkori történetünket. Ez asszimilációs folyamat vizsgálata bizo-

nyára egyike lesz a legjutalmazóbb tanulmányoknak mindazoknak a történetíróknak számára, akik a történeti tények vizsgálatában hajlandók a szociológiai vizsgálódás módszereit is alkalmazni. Éppen ilyen érdeklődéssel bír azoknak a szociológusoknak számára is, akik a szociológiát nem tekintik kizárólagosan a bölcsészeti spekuláció tárgyának, hanem olyan tudománynak, amely törvényeit a valóság tényeiből igyekeznek levonni,

A nyelvi és érzelmi asszimilálódás nemcsak egyszerű történeti jelenség, hanem olyan szellemi és érzésközpontú elváltozás, amely az emberi lélekben megy végbe. Ennek következtében nemcsak a politikai és a jogi élet szervezeteinek van hatásuk rá, hanem az egyéni lélek különböző indítékokból származó ösztönzéseinek is, amelyek számtalan esetben az úgynevezett tudatalatt ható imponderábilák világába tartoznak. Tehát szava van hozzá a pszichológusnak is s ennél fogva a szociológia körébe vágó feladat. A társadalmi jelenségek, vagy tények, mint az emberi cselekvések eredményei, a lélektan törvényeinek és vizsgálati módszereinek alkalmazása nélkül meg nem érthetők és meg sem magyarázhatók.

Arad 1848 előtt a művelődés és a magyar nemzeti törekvések szempontjából jelentéktelen sváb és szerb város volt. Lakosságának nagy része eredetileg gyülevesz népség volt. 1848 után alig egy évtizednyi rövid időszak alatt a legerősebb magyar nemzeti érzésű várossá alakult át. A gyülevesz eredetű aradi polgár erős nemzeti érzésű magyar hazafivá lett, mert érezte lelkében azt a nagy hazafias kötelezettséget, amely abból a történeti tényből szállott rá atyai örökségül, hogy ez a város 1849-ben színhelye volt a magyar nemzeti tragédiák egyik leggyászosabbikának. A nagy történeti események átalakítják, sőt megnevesítik azoknak lelkét, akik katonái, vagy cselekvői voltak e nagy történeti eseményeknek.

Az az idealizmus, amely egy nemzetnek nagy történeti dicsőségében, vagy szenvedéseiben bírja eredetének forrását, egyike azoknak a legerősebb lelki motívumoknak, amelyek tényezői egy nemzet kebelében élő idegen elemek nyelvi és érzelmi asszimilálódásának. A magyar nemzet története gazdag volt az ilyen motívumokban és ez történeti életének egyes szakaszaiban nagy és átható erőt tudott gyakorolni a közötté élő idegenek nemesebben és ideálisabban gondolkozó és érző egyéneire.

Hussarek egykori osztrák közoktatásügyi miniszter azt mondta egy alkalommal, hogy a magyarok között élő idegenek gyors

és tömeges elmagyarosodásának egyik legerősebb hatású tényezője a magyarok lovagias jellemének vonzóereje volt. Ez volt az a mágnes, amely magához vonzotta az idegenek tömegét és nem az erőszak. Igen, de a mágnes csak azokat a tárgyiakat vonzza magához, amelyekben a mágnességet alkotó tulajdonság legalább lappangó állapotban megvan. Ez magyarázza meg, hogy mi az oka annak, hogy az idegen fajúak közül egyik hajlamosabb volt az elmagyarosodásra, mint a másik? Egyszerűen az, hogy egyik idegen nemzetiség lelkitulajdonságaira és jellembeli sajátosságaira közelebb állott a magyarsághoz, mint a másik. Ez a műveltségben és erkölcsi felfogásban való közelebb állás az oka annak, hogy a hazai német elem sokkal nagyobb tömegben és sokkal könnyebben olvadt be a magyarságba, különösen magasabb értelmiségben, mint bármelyik más hazai népfaj.

Idegen nemzetiségű polgártársainknak nyelvi és érzelmi asszimilálódását 1867 után első sorban a modern kor követelményeinek megfelelő szabadelvű állami, jogi, közművelődési, gazdasági és társadalmi intézményeinek hatásától, főleg a magyar nemzeti műveltségnek köztök való elterjedésétől vártuk. Az iskolát e tekintetben mindenhatónak tartottuk. E tényezők kétségtelenül nagy mértékben hozzájárultak az asszimilációs folyamat gyorsításához és intenzívebbé tételéhez, amely sohasem volt oly nagy és átfogó, mint e korszakban, de mégsem válthatták be teljesen a hozzájuk fűzött vérmes reményeinket és pedig a következő két ok miatt.

Az első ok az volt, hogy az ország határain belül egy-két népfaj kebelében kapcsolatosan autonóm egyházi életökkel olyan kultúrák fejlődtek ki, amelyek diametrális ellentétben állottak a mi magyar kultúránkkal. Különösen két népfajnak, a románoknak és a szerbnek vallásos kultúrája: a görögkeleti orthodoxia volt ilyen ellentétességben a magyarság nyugati latin-germán vallásos kultúrájával, ami lehetetlenné tette, hogy a román és a szerb nép tömege olyan közelségbe juthasson a magyar kultúra hatásköréhez, mint a nyugati latin-germán vallásos kultúrában felnevelkedett németiség, vagy tótság. Azt sem szabad szem elől tévesztenünk, hogy az ország határain kívül közvetlen tőszomszédságban a románoknak és a szerbeknek külföldi rokonai önálló és független nemzeti államban élve, saját külön nemzeti kultúrákat fejlesztettek ki, amelynek hatása közvetlenebb és nagyobb volt e népek folyton szaporodó értelmiségére, mint a magyar kultúráé.

A második ok az volt, hogy a magyar államiság épülete csonka volt. Legmagasabb régióiban hiányzott magyar nemzeti jellege. Nem volt sem magyar dinasztija, sem hadserege, sem külügyi képvisellete, Alárendelt tag gyanánt be volt illesztve egy olyan birodalmi szervezetbe, amelynek mozzató és összetartó erejét nem a nemzeti gondolon felépülő hazafiság alkotta, hanem az uralkodóház iránt való feudális hűség és alávetettség érzése, bevonva a legitimista loyaltás ama középkori érzésével, amelynek feladata volt a nemzeti érzés letompítása, a nemzeti vágyakozások elerőtlenítése. E miatt hiányzott az igazi nemzeti állam átalakító hatása saját polgárainak érzés- és gondolatvilágára.

A nyelvi és érzésbeli asszimilálódásnak nemcsak eszményi motívumai vannak, hanem anyagi természetűek is. Olyan realitások, amelyek a modern haladással párhuzamosan egyre nagyobb hatást gyakorolnak a nemzeti életre s amelyekben a tömeghatások a politikai életben uralkodóvá lett demokrácia eredményeképpen elsőrendű átalakító erők gyanánt működnek. A XIX. század demokráciája a maga valóságában a nemzeti társadalom polgári rétegének politikai előretörésén és érvényesülésén épült fel. A magyar társadalom csonka volt, amennyiben polgársága nemcsak idegen eredetű, hanem nyelvben és érzésben is idegen volt. Városaink csak az utolsó 70—80 évben kezdtek megmagyarosodni. De ez a magyarosodási folyamat egy némelyik városunkban még teljesen be sem fejeződhetett, mikor a magyar állam integritása széttörött.

Magyarországon a polgári elem csak kispolgárságból állott. Az állam és a társadalom modernizálódásával, amely eredménye volt politikai szervezetünk 1848-iki demokratizálódásának, együtt járt a tőkés gazdálkodási rendszernek gyors kifejlődése is. Ez Nyugaton a polgári társadalom munkásságának volt eredménye és egyútszersmind elsőrendű tényezője is a demokratikus politikai átalakulásnak, amelyben a vezetőszerp a tőke tulajdonosainak, a gazdagabb és műveltebb polgároknak kezébe ment át. A magyar polgárságnak ez a rétege hiányzott s emiatt társadalmi szerkezetünkben légüres tér állott elő, amelyet a tőkés gazdálkodásban gyorsan vezerszerpre jutott bevándorolt zsidóság töltött be.

Ez magyarázza meg a zsidóságnak hazánkban azt a nagy és befolyásos szerepét, amelyet nemcsak a tőkés gazdálkodásban, hanem demokratikus politikai mozgalmainkban is játszott. A múlt század utolsó negyedétől kezdve a magyar zsidóság alkotta azt a

társadalmi réteget, amely Nyugaton máig is *kezében* tartja a politikai vezetést. A zsidóságnak az a része, amely nem volt vagy nem lehetett tökebirtokos, az értelmiségi pályákon helyezkedett el, magára vállalván nagy részben azoknak a kulturális feladatoknak szolgálatát, mely Nyugaton már kétszáz esztendő óta a polgári társadalom tagjainak legnemesebb munkakörét alkotja.

E körülménynél fogva az utolsó harminc évben a zsidóságnak gazdasági és kulturális életünkben oly fontos szerep jutott, amilyen talán soha és sehol egyetlen idegen elemnek sem. Megkönnyítette neki e szerep betöltését az a kozmopolitizmusa, amely gyökértelen[^] ségéből származva, képessé tette a legteljesebbnek látszó asszimilálódásra is. Miután munkásságát két olyan munkakörben: gazdasági és kulturális téren fejtette ki, amely legközvetlenebb hatást gyakorol a nemzeti életre, mint egy logikai kényszer eredményeként vetődött fel az a kérdés, hogy a zsidóság e tömeges asszimilálódása nem volt-e olyan hatással, amely elég erős lett volna a magyarság érzelmi világának nemzeti hagyományaival és jellegével ellentétes irányban való terelésére?

Az asszimilálódott zsidóság szerepe, amely a magyar értelmi munkásság terén annyira nagyhatású volt, nem áll magában. Az elmagyarosodott német és szláv kispolgárság fiai éppen akkora, sőt bizonyos tekintetben még nagyobb szerepet játszottak a magyar közéletben, mint a zsidóság és pedig azon gyors és teljes asszimilálódási képesség nélkül, amely annyira jellemző sajátja a gyökértelen zsidóságnak. Az a távolság sem volt jelentékenyen kisebb a magyar észjárás és azon szellemiség között, amelyet az asszimilálódott német és szláv eredetű magyar értelmiség tagjai atyai örökség gyanánt magokkal hoztak, mint az asszimilálódott zsidó és a tősgyökeres magyar eredetű értelmiségiek között.

A magyar közélet zsidó eredetű munkásainak szemökre szokták vetni radikális világszemléletüket, kozmopolita internacionalizmusukat és ösztönszerű ellenérzésüket a magyar történeti tudattal és a megalkuvást nem ismerő hazafisággal szemben. Azt mondják: munkásságuknak káros hatására a magyar népben szemmel láthatóan meggyengült a nemzeti érzésnek, a magyar erkölcsnek és a hagyományoknak tisztelete.

De van egy vádnak beillő másik megállapítás is, amely azt hangoztatja, hogy közéletünkben a retrográd iránynak legharciasabb képviselői szellemi életünk német és szláv eredetű munkásai.

Ezeknek vezető szerephez való jutása akadályozza meg, hogy a magyar nép a maga szellemi és erkölcsi erőit kifejleszthetve, vehesse ki részét az európai kultúrélet munkásságából. E hatások alól kell felszabadítani közéletünket, mert ha ezt nem tesszük, a magyarság a jövőben is olyan szolgája lesz az idegen érdekeknek, mint a múltban volt.

E kettős tétel ilyen módon megfogalmazva kétségtelenül túlzás, sőt inkább vádaskodás, mint a valóság tényeinek tárgyilagos megállapítása. Egy bizonyos mennyiségű igazság mégis van mind a kettőben.

A magyar lelkiségnek úgy politikai, mint kulturális és társadalmi megnyilatkozásaiban ezer éves történetünk folyamán képviselője a magyar nemesség volt, amely ezer éven át majdnem kizárólagosan maga alkotta a politikai nemzetet. Ez a társadalmi osztály úgy volt felépítve, mint a piramis. Széles talapzata mélyen be volt ágyazva a magyar népbe. Az ötszázezer nemesből 70% műveltségét, szokásait, életmódját és vagyoni helyzetét tekintve, a valóságban nem is volt más, mint teljes politikai jogokkal bíró szabad paraszt. Ez a köznemesség volt tulajdonképpen képviselője a magyarság ösztönös politikai vágyainak és törekvéseinek. A magyar nemesség e nagyszámú széles és mély rétege a nemzeti önállósági és szabadsági törekvések képviselője lévén, gondolkozására demokratikus, sőt radikális volt. Ebből a talajból fakadt ki a negyvenes évek kisnemességének liberalizmusa, Petőfi világszabadságért való rajongása, sőt napjainkban Ady szenvedélyes radikalizmusa is. Műveltebb és tanultabb tagjai voltak a haladásnak és a reformnak, valamint a nemzeti önállóságnak és az állami függetlenségnek minden időszakban harcos képviselői.

A 70%-on felül eső réteg sakként lett ösztönös nemzeti érzéseire halványabb és az állami függetlenség kérdésében megalkuvóbb, a társadalmi és politikai kérdésekben konzervatívabb, sőt feudálisabb gondolkodásúvá, amint a piramis felső részében magasabb lépcsőzeten állott.

Ettől a kettős társadalmi osztálytól akarta átvenni a nagy polgári osztályt pótló zsidóság a helyzet nyomása alatt, talán inkább tudattalanul, mint határozott akarattal a politikai vezetést, ami ellenébe hozta a történeti osztálynak különösen magasabban álló rétegével. Ez ellentétességet növelte az is, hogy a tőkés gazdálkodás visszaszorította a gazdasági életben is azt a kizárólagosan vezető

és irányító befolyást, amelyet a megelőző korszakban a nagybirtok gyakorolt.

A magyar értelmiségnek szláv és német eredetű kispolgárságból származó tagjai vérmérsékletüknél és halaványabb magyar nemzeti érzésüknel fogva, közelebb állottak a magyar nemesség kisebb számú előkelőjéhez, mint a köznemességhez s azért könnyebben is simultak ahhoz. Azt sem szabad szemünk elől tévesztenünk, hogy a köznemesség és az arisztokrácia között időnként majdnem az egymást kölcsönösen megvetésig fajuló ellentétes érzés uralkodott. Miután a legfőbb politikai, társadalmi, sőt a gazdasági vezetés is az állam arisztokratikus berendezkedése következtében az arisztokrata családok tagjainak birtokában volt s miután az idegen dinasztia által sugalmazott legmagasabb birodalmi kormányzat nem bízott soha a kuruczérsű magyar köznemességben, a simulékonyabb német és szláv eredetű elmagyarosodott értelmiség tagjai sokkal jobban tudtak úgy a polgári, mint az egyházi és katonai hivatalok hierarchikus szerkezetében érvényesülni, mint a magát engedelmesen alávetni nem akaró és megalkudni nem tudó magyar köznemesség tagjai. Ez magyarázza meg, hogy az állami, egyházi és katonai gépezet magasabb régióiban a tősgyökeres magyar elem háttérbe szorult.

Azzal az átalakulással, amelyet az 1867 után egyre nagyobb jelentőségre jutott tőkés gazdálkodás okozott közéletünkben, az ipari munkásság is olyan jelentőségre emelkedett, amelyről a magyar értelmiség velem egykorú vagy idősebb tagjainak sejtelmük sem volt s amellyel szemben talán még ma is értetlenül állanak. Az ipari munkásság — különösen szakképzett részében — eredetileg idegen volt, magyarrá csak az utolsó három évtizedben lett. A magyar társadalomnak ez az egyetlen rétege vagy osztálya, amelyiknek önálló, saját politikai, gazdasági és társadalmi elmélete, vagyis mint vezetői mondják: világnézete van a Marx-féle szocializmusban. Ez az elmélet vagy világnézet nemzeti szempontból közömbös. Olyan formán a nacionális mint amorális a világon mindenütt. Nálunk annak következtében, hogy gyakorlati s még inkább elméleti politikai vezetői majdnem kizárólag a zsidó értelmiség soráiból kerültek ki, a fennebb jelzett okból a nemzeti törekvésekkel szemben sok esetben ellenséges is.

Ez az oka, hogy általános az a felfogás, ítélet, sőt vád is, hogy a szocialista munkásság általában hazafiatlan, sőt nemzetellenes.

Ebben a vádban csakis egy csöppnyi igazság van. Megállapítható tény, hogy ipari munkásságunk elmagyarosodásának legnagyobb hatású tényezője annak szakszervezeti élete s az abban folyó művelődési munkásság volt. A nemzetiségi hírlapok már évtizedekkel ezelőtt adatokkal igazolták, hogy miként magyarosítják el a szociáldemokrata munkásszervezetek a nemzetiségi munkásokat azzal, hogy a szakszervezetek hivatalos és általánosan használt nyelve a magyar és a vezetők kivétel nélkül magyarok.

Az ipari munkásság nyelvi asszimilációja kétségbe nem vonható tény. Hogy nemzeti érzése is jobb, mint általában hiszik, mindenki meggyőződhetik, aki fáradtságot vesz magának a magyar ipari munkásság életét tanulmányozni.

A nyelvi és érzelmi asszimiláció ma is olyan erős és terjedelmes, mint volt az integer Magyarországon, sőt ezeréves történeti életünk egész idején át. Ugyanazok az erők hatnak most is, mint régen, de az idegen fajú állampolgárok részéről jövő ellenhatás most sokkal kisebb, mint a megelőző korszakban,

Ez asszimilációs folyamatnak elsőrendű hatása volt a magyar nemzet fejlődésére és mai kialakulására. Ennek volt eredménye, hogy a mai magyar nemzet úgy anthropológiailag, mint lelkületére teljesen nyugat-európaivá lett. A költői képzelet volgai lovasából ma édeskevés, vagy semmi sincs benne s éppen ezért a mostanában sokat emlegetett turanizmusnak nincs semmi tudományos, vagy reális értéke. A hírhedt turáni átok — a pártos viszálykodás — sem speciális nemzeti tulajdonságunk, hanem a világ minden népével közös emberi gyarlóságunk. A mi nemzetünk lelkében speciálisan magyar, eredménye egy ezer éves történeti életnek, politikai, jogi, társadalmi és gazdasági berendezkedésünknek. Annak a kultúrának, amelyet ezen a földön, az idegen hatásokat átalakítva, a magyár lélek, nemzeti géniuszunk kifejlesztett.

A mai magyar nemzet történeti és pszichológiai képződmény. Nem fizikai adottság, hanem lelkiség. Hogy valaki idegen honfitársaink közül magyarrá változzék, annak nincsenek fizikai feltételei. Csak lelki és erkölcsi indítékok szükségesek hozzá. Szellemi és erkölcsi atmoszféra. Ha ez elég erős, akkor nem kell attól tartani, hogy ez asszimilációs folyamat bármekkora terjedelmű is legyen, a magyar nemzetet ki fogja vetköztetni örökölt jellegéből. Ezer éves történetünk azt tanítja, hogy ez atmoszféra annak minden korszakában oly erős volt, hogy a nyelvi és érzelmi asszimiláció hullá-

mába került egyén második, vagy legfőlebb harmadik nemzedékében olyan jellegzetesen magyarrá lett, mintha egyenes leszármazottja lett volna a honfoglaló magyaroknak. Hogy jövőben más-
képpen lenne, nincs semmi ok feltevésére.

Tudományos szempontból egyoldalúság lenne tekintetbe nem venni azokat a lelki, kulturális, társadalmi és gazdasági okokat, amelyek ez asszimilációs folyamatra gátlóan hatnak és amelyek azokat a néptörredékeket is nemzeti öntudatra keltik, amelyeknek nemzeti történetük nagyon régen, vagy talán sohasem volt. Napjaink kisebbségi mozgalmában gyakran találkozunk már félig elenyészettnek látszó nemzetek új életre ébredésével. A kelta néptörredékek Francia- és Angolországban, halálos álmukból ébredve, nemzeti önállóságot követelnek. Teljesen közel rokon, sőt édes egytestvér népek, mint a katalánok a spanyolokkal, a frízek a németekkel, nemcsak külön néptörzstül, hanem önálló nemzetül való elismertetésüket kezdik követelni, hivatkozva Wilson tanítására, a népek önrendelkezési jogára.

Ennek vizsgálata azonban külön tanulmányt követel s azért nem foglalkozhatom vele. Csak fel akarom rá a szociológia ifjabb magyar művelőinek figyelmét hívni, mint igen érdekes és jutalmazó tanulmány tárgyra.

Jancsó Benedek.